

УДК 81-25

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-1-27>**Тетяна ДОЛГА,***orcid.org/0000-0003-2855-1464*

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології і соціальної роботи

Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка

(Кременець, Хмельницька область, Україна) *tetianadolha@gmail.com***УСНА ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті досліджено культуру як оперативну одиницю перекладу, що має вербальне втілення. Культуроцентричний підхід враховує культурний контекст як оригіналу так і перекладу. Розкривається суть понять «мовна картина світу», «світобачення», «мова і культура», «екстралінгвальний фактор», «перекладацька діяльність» і «міжкультурна комунікація». Основна увага зосереджується на аналізі перекладацької діяльності фахівця з урахуванням особливостей міжкультурного спілкування та суміжного з ним поняття «діалог культур». Враховано, що первинний текст постає індивідуальною реалізацією авторської моделі світу, а кінцевий перекладений текст синтезує авторську модель світу та індивідуальну модель світу перекладача. Таким чином, у широкому розумінні перекладацька діяльність детермінована двома моделями або картинами світу: національною (етнічною) та індивідуальною.

Схарактеризовано сутність феномену «перекладацька діяльність» та «міжкультурна комунікація» на основі праць провідних науковців з означеної тематики, а також подано власне авторську інтерпретацію досліджених понять. Поряд з означенням об'єктом дослідження розглянуто базові для сфери перекладацької діяльності параметри взаємодії культур перекладача та суспільства, які сформульовані в антропологічних, соціологічних, лінгвістичних концепціях. Також виокремлено основні особливості еміс та етіс підходів стосовно перекладацької діяльності.

Поряд з цим, у статті зацікавлено увагу на тому, що здійснення посередницької ролі перекладача може відбуватися лише в результаті його послідовного звернення до культурноспецифічних та універсальних аспектів тих явищ, які вивчаються, що досягається послідовним переміщенням в просторі порівняльних культур у напрямку еміс – етіс – еміс. Запропоновано розглянути діяльність перекладача з точки зору залежності від інтралінгвістичних та екстралінгвістичних факторів. Перекладацька діяльність аналізується як невід'ємний атрибут життя людини в кроскультурному просторі.

Зроблено акцент на перекладацькій діяльності з точки зору інтегративної теорії динаміки міжкультурного спілкування, в якій переклад трактується максимально широко як семіодинамічна єдність об'єкту, знаку та інтерпретанту, виступає механізмом кроскультурного спілкування.

Ключові слова: міжкультурне спілкування, перекладацька діяльність, культурологічний аспект, картина світу, інтралінгвістичний фактор, екстралінгвістичний фактор.

Tetiana DOLHA,*orcid.org/0000-0003-2855-1464*

Candidate of Psychological Sciences,

Associate Professor at the Department of Psychology and Social Work

Taras Shevchenko Regional Humanitarian and Pedagogical Academy of Kremenets

(Kremenets, Chmelnytsky region, Ukraine) *tetianadolha@gmail.com***INTERPRETATION ACTIVITY: CULTURAL ASPECT**

Culture is analyzed as operational unit of translation that has verbal embodiment. Culture-centric approach takes into account cultural context of the both: original and translation. The essence of the concepts «language picture of the world», «worldview», «language and culture», «extralingual factor», «translation activity» and «intercultural communication» is revealed. The main focus is made on analysis of specialist's translation activity, taking into account peculiarities of intercultural communication and related concept of «dialogue of cultures». It is taken into account that primary text appears as an individual realization of author's world model, and final translated text synthesizes the author's world model and translator's individual world model. Thus, in a broad sense, translation activity is determined by two models or pictures of the world: national (ethnic) and individual.

The essence of the phenomenon «translation activity» and «intercultural communication» is characterized on the basis of works of leading scientists on the given topic, and the author's own interpretation of the studied concepts is also presented. Along with the specified object of research, parameters of interaction between cultures of translator and society, which are formulated in anthropological, sociological, linguistic concepts, are considered to be basic for the field of translation activity. The main features of emic and etic approaches to translation activity are also highlighted.

Along with this, the article focuses on the fact that translator's mediating role can only occur as a result of his consistent appeal to culture-specific and universal aspects of the phenomena under study, which is achieved by consistent movement in space of comparative cultures in the direction of emic – etic – emic. It is proposed to consider the activity of the translator from the point of view of dependence on intralinguistic and extralinguistic factors. Translation activity is considered as an integral attribute of person's life in a cross-cultural space.

Emphasis is placed on translation activity from the point of view of integrative theory of the dynamics of intercultural communication, in which translation is interpreted, as broadly as possible, as a semidynamic unity of object, sign and interpretant, acting as a mechanism of cross-cultural communication.

Key words: *intercultural communication, translation activity, cultural aspect, worldview, intralinguistic factor, extralinguistic factor.*

Постановка проблеми. Д сучасному світі зростає важливість поняття культури, значна увага приділяється опису й інтерпретації національних традицій, способу життя людей, специфіки поведінки, мислення й сприйняття навколишнього світу. Проблема перекладу є найважливішим засобом міжкультурної комунікації, оскільки культура має особливе значення для перекладацької діяльності. Попри те що культурологічний аспект перекладу визнаний важливим, цей феномен ще недостатньо деталізований і описаний.

Аналіз досліджень. Проблемою перекладу в аспекті міжкультурної комунікації займалися такі лінгвісти, як Н. Афанаскіна, Н. Тимко, І. Аликберова, Р. Фахрудінов, А. Мірошник, Т. Лук'янова, а також Ю. Найда, К. Райс і Г. Вермеєр, А. Козуляев, В. Борщевський і багато інших. Що стосується вивчення культурологічного аспекту в цілому, як приклад одного з останніх досліджень можна згадати книгу Л. Гришаєвої й Л. Цурікової «Введення в теорію міжкультурної комунікації» (2004 р.).

Мета статті – узагальнення й доповнення знань і досліджень у сфері перекладу з погляду міжкультурної комунікації, висвітлення способів відтворення культурологічного аспекту в усній перекладацькій діяльності.

Виклад основного матеріалу. В сучасній науці помітною є тенденція аналізу перекладацької діяльності фахівця з урахуванням особливостей міжкультурного спілкування та суміжного з ним поняття «діалогу культур» (Г. Балл, В. Біблер, М. Бахтін, В. Зликов, У. Ламберт, В. Литовський, Н. Михальчук, О. Швейцер та інші). Ця тенденція зумовлена, передусім, тим, що на відміну від людини, яка говорить, тобто знаходиться всередині власної семіосфери, перекладач відчуває себе на перетині, щонайменше, двох семіосфер: «своєї» та «чужої» (Корунець, 2001: 300). При цьому необхідно враховувати, що первинний текст постає індивідуальною реалізацією авторської моделі світу, а кінцевий перекладений текст буде синтезувати авторську модель світу та індивідуальну модель світу перекладача. Отже,

у широкому розумінні перекладацька діяльність детермінована двома моделями або картинами світу: національною (етнічною) та індивідуальною. В межах цього твердження уточнимо категорію «картина світу».

Поняття картини світу є одним з фундаментальних понять, що відображує специфіку характеру людини та її буття, особливості взаємовідношення її зі світом, окреслює найбільш важливі умови її існування в світі. В даний час термін «картина світу» використовується у всіх галузях знань, об'єктом вивчення яких є людина. У лінгвістиці йдеться про «концептуальну картину світу» або «про концептуальну систему світу» (Р.А. Брутян, Р.І. Павіленіс).

Г. Брутян вважає, що картиною світу постає «вихідний глобальний образ світу, який покладений в основу світобачення індивіда, що репрезентує фундаментальні сутнісні властивості світу» (Брутян, 1968: 101). Картина світу виникає у людини в процесі здійснення всіх її контактів з навколишньою дійсністю. В той же час, картина світу як певний образ реальності опредмечується в знакових формах, але цілком не відображається ні в жодній з них (Брутян, 1968: 106).

Картини світу особистості постають складовою частиною світобачення людини. Світобачення характеризується двома основними функціями. Воно забезпечує інтерпретацію (спосіб віддзеркалення навколишньої дійсності в свідомості) і, відповідно до неї, – регуляцію діяльності (спосіб адаптації до оточуючої дійсності). Через свою конвенціональність картина світу забезпечує комунікацію в соціумі, стає необхідною умовою соціокультурної діяльності людини. Картина світу є своєрідною культурною матрицею, за допомогою якої функціонує соціокультурний організм з його механізмами трансляції та відтворення досвіду. Картина світу є базовим компонентом інтеграції людей в кроскультурний простір, засобом гармонізації різних сфер людської життєдіяльності, що великою мірою забезпечує їх зв'язки між собою. Вона як цілісний образ дійсності опосередковує всі акти людського світосприймання і світоуявлення.

Суб'єктом картини світу можуть бути: 1) окрема людина або окрема група людей; 2) окремий етнос (етноси); 3) людство в цілому. Індивідуальна картина світу – це спосіб творення особистістю спрощеної моделі світу з метою абстрагування від конкретного відчуття та намагання створити більш цілісний образ того, що оточує людину, аби замінити цей світ створеною таким чином картиною.

Індивідуальна картина світу забезпечує не лише взаєморозуміння індивідів, але й і контакт людей в різних сферах діяльності, етнічних культурах. Це відбувається, передусім, завдяки універсаліям, що формує її структурне ядро (під універсаліями ми розуміємо категорії, властиві людині на будь-якому історичному етапі, які також можуть входити до структури свідомості будь-якої соціальної формації) (Ребрій, 2012: 123).

Отже, картина світу як суб'єктивне віддзеркалення об'єктивної реальності, матеріалізуючись в своєму семіотичному оформленні, виявляється і в діяльності перекладача. Остання постає залежною від чинників, що умовно можна підрозділити на дві групи:

- 1) екстралінгвістичні;
- 2) інтралінгвістичні.

Екстралінгвістичні фактори трактуються як чинники, вплив яких детермінований немовними явищами. Розглядаючи дане питання, на нашу думку, особливу увагу слід приділити трактуванню перекладу як форми існування семіотичного досвіду єдиної лінгво-культурної спільноти, що відображується через засоби іншої лінгво-культурної спільноти. В даному контексті на першому плані знаходяться два взаємодоповнюючих один одного підходи до розгляду цієї проблеми, які визначають особливості перекладацької діяльності. Перший розглядає мову як єдине соціокультурне утворення, що відображає культурні особливості певного етносу. Другий вивчає різні види варіативності в мові, пов'язані з неоднорідністю соціальних груп в межах однієї етнокультурної спільноти (Ребрій, 2012: 129).

Проблема взаємовідношення та взаємовпливу мови і культури зберігає свою актуальність і в наші дні. Це обумовлено, передусім, розширенням змістової сутності самого терміну «культура». Спочатку вона визначалася як сукупність матеріальних і духовних досягнень цивілізації. Дослідження останніх десятиліть призвели до більш глибокого тлумачення цього терміну. Під культурою розуміємо сукупність історично обумовлених, соціально-психологічних особливостей, характерних для даного етносу, а також його традицій, аксіологічних та онтологічних устано-

вок – тобто з урахуванням всіх сторін його буття існування та розвитку. Таке розуміння культури має на увазі й аналіз перекладацької діяльності як невід'ємного атрибуту життя людини в кроскультурному просторі.

Отже, всі особливості структури і функціонування мови є проявами культури відповідного мовного (етнічного) колективу. Проте, зв'язок мови з іншими елементами культури має, скоріше, опосередкований характер. Він реалізується на основі складних психічних процесів особистості. Об'єкти навколишньої дійсності, відбиваючись в свідомості людини, осмислюються, отримують своє оформлення в деяких образах і, нарешті, опредметнюються в мовних категоріях і формах (Чередниченко, 2007: 198).

На особливості перекладацької діяльності впливає також той факт, що одні й ті ж самі феномени об'єктивної реальності нерідко описуються по-різному в різних мовах (відмінності позначаються етнічними особливостями мовних картин світу). Такі відмінності виявляються на різних рівнях мовної структури. Вони можуть стосуватися як, наприклад, правил вербальної комунікації, так і способів категоризації позамовної реальності. В зв'язку з цим для здійснення ефективної перекладацької діяльності досить важливо встановити, чи існує можливість повноцінної презентації образу навколишньої дійсності, створеного представником однієї культури, засобами іншої мови за умов переносу цього образу в інший культурний простір. Сумніви щодо можливостей повноцінного контакту між різними культурами висловлювалися деякими філософами та лінгвістами. Думка про здатність мовних структур впливати на сприйняття людиною світу, про те, що національна мова виражає певний національний дух, менталітет народу, знайшла своє віддзеркалення у працях В. Гумбольта. Згодом вона отримала розвиток в дослідженнях американських лінгвістів Е. Сепіра та Б. Уорфа.

Їх концепція носить назву «гіпотези лінгвістичної відносності». В узагальненому вигляді її можна представити таким чином. Структура мови зумовлює формування структури мислення людини та задає спосіб пізнання суб'єктом зовнішнього світу. При цьому пізнання може бути і не об'єктивним, а спосіб пізнання – не таким, що є єдиним для всього людства: подібні явища постають по-різному із-за відмінностей в мисленні, які визначаються відмінностями мов. Саме це ставить під сумнів можливість повного взаєморозуміння між представниками двох культур, що говорять різними мовами (Чередниченко, 2007: 18).

У 1968 році Г. Брутян пропонує свою гіпотезу, згідно якої мова – це система, що забезпечує зв'язок між індивідуальними і колективними знаннями. Мові відводиться важлива роль в процесі пізнання людиною дійсності. Під час опанування мовою в індивіда складається мовна картина світу. Вона структурується та постає логічним відображенням світу. У той же час в мовній картині світу залишаються лакуни, які не піддаються логізації. Тому, словесні образи предметів та лінгвістичні моделі варіюються відповідно до специфічних особливостей різних мов. Ці образи і моделі слугують додатковим засобом осягнення світу. За їх допомогою добувається загальна картина світу у кожного окремого індивіда. Цю гіпотезу Г.А. Брутян назвав «гіпотезою лінгвістичної додатковості» (Брутян, 1968: 34).

Так, перекладацька діяльність виявляється детермінованою не лише інтеркультурними чинниками: існування єдиної культури і спільної мови не означає гомогенності культурно-мовного колективу. Кожне суспільство характеризується, зокрема, територіальною диференціацією та соціальною (професійною, віковою та ін.) неоднорідністю, які виражаються в особливостях вживання мовних засобів окремими групами людей. До того ж, людина по-різному використовує мову в різних ситуаціях, що обумовлено не лише соціальними чинниками, але й своєрідністю індивідуально-особистісного світовідчуття.

Отже, оптимальність перекладу обумовлюється не лише знаннями фахівцем алгоритмів «чужої» культури, але також і зіткненням ментальних просторів автора вихідного тексту та його перекладача, тобто їх індивідуально-особистісних особливостей.

Синтезуючим елементом більшості сучасних перекладацьких моделей, різноманіття яких зумовлено, передусім, різноплановістю поставлених перед перекладачами задач, є орієнтація цих моделей на центральну фігуру перекладацького процесу – перекладача.

Відомо, що перекладацька діяльність здійснюється з урахуванням чотирьох факторів: 1) співвідношення свідомостей комунікантів (їх перцептивних, концептуальних і процедурних знань); 2) особливостей задіяних кодів, представлених мовними знаками, в значеннях яких тісно взаємопов'язані комунікативні та гносеологічні функції; 3) типу висловлювання та його функцій, виокремлення яких висвітлює висловлювання в якості «дискретного знаку недискретної сутності» (Ruben, 1983: 45), за яким простежується здатність провокувати суто смисловою діяльністю;

4) позицій, які займають описані явища на відповідних вісях координат в міжкультурній комунікації кроскультурного простору.

В складному процесі перекладацької діяльності перекладач займає центральну позицію. Він організовує та вибудовує циклічну двоаспектну діяльність з метою досягнення розуміння або знаходження смислу, орієнтуючись на існуючі співвідношення концептуальних систем або моделей світу комунікантів.

Взаємозв'язок між перекладацькою діяльністю та міжкультурною комунікацією розкривається в інтегративній теорії динаміки міжкультурного спілкування, в якій переклад трактується максимально широко як семіодинамічна єдність об'єкту, знаку та інтерпретанту (за концепцією Ч. Пірса), виступає механізмом кроскультурного спілкування.

Базовими для сфери перекладацької діяльності операційними параметрами взаємодії культур перекладача та суспільства, які сформульовані в лінгвістичних концепціях Е. Сепіра, Е. Хола, Г. Хофстеда, Б. Уорфа є: категорія культурного контексту (High – and – Low – Context Cultural Patterns), таксономії культурних моделей Г. Хофстеда, які вміщують наступні протиставлення: дистанція влади (Power Distance), прагнення до визначеності (Uncertainty Avoidance), індивідуалізм, колективізм (Individualism – Collectivism) та ін.

Перекладацька діяльність має бути організованою у такий спосіб, щоб фахівець мав можливість визначити вектор напрямку та ступінь зміщення в значенні знаків, побачити певну культуру з огляду на її специфічну особливість та унікальність.

Такий підхід щодо розуміння перекладачем іншої культури, погляд на неї зсередини заснований на засадах екзистенційної традиції в психології, в центрі якої – феномени розуміння, пояснення та осягнення. Даний підхід реалізується в термінах *emic* та *etic*, запропонованих американським вченим К. Пайком, запозичених ним з лінгвістики. Термін «емічний» (*emic*) використовується для позначення певних одиниць як інваріантів – фонема, морфема, лексема і т.д., тоді як «етичний» (*etic*) – позначає варіанти одиниць – фон, аллофон, морф, алломорф і т.д. В сучасних культурологічних та етнопсихологічних роботах термін *emic* асоціюється з культурно-специфічним підходом, спрямованим на розуміння явищ, що вивчаються. Термін *etic* означає універсальний підхід, який використовується з метою тлумачення того, що вивчається.

Виокремимо основні особливості цих підходів стосовно перекладацької діяльності. За умов реалізації *etic* підходу:

- об'єктом спостереження і рефлексії одночасно постають культурно специфічні елементи, образи свідомості, на які впливають зовні спрямовані текстові фрагменти, презентовані на одній мові, в образах однієї культури, засобами однієї мовної системи, які вивчаються з точки зору носія мови, нібито зсередини;

- переклад мовного матеріалу аналізується з точки зору перекладацьких здатностей фахівця, його знань, перекладацької компетентності;

- культурні явища, які потребують додаткового аналізу і рефлексії, розкриваються перекладачеві поступово.

За умов реалізації *etic* підходу:

- об'єктом спостереження та аналізу є образи свідомості, на які впливають зовні спрямовані тексти чи текстові фрагменти на двох мовах одночасно. Аналізуються образи двох культур, засоби двох мовних систем з метою вивчення їх подібностей та відмінностей, причому перекладач займає позицію зовнішнього спостерігача;

- явища квазіспіввідносності можуть бути сконструйовані перекладачем наперед.

Однак, в процесі здійснення усної перекладацької діяльності, реальний процес породження думки, шлях від значення до знаходження смислу (і навпаки – від смислу до значення) набагато важчий. Він не обмежується певними структурними моделями, тому що в перекладі, як і в міжкультурній комунікації, найбільш важким може бути визначення навіть не окремих знаків, реалій, а особливості їх співвідношення в свідомостях представників різних культур, в яких відбувається функціональний збіг головних і другорядних характеристик, фігур і фонів.

Для перекладача інколи досить важко пояснити явища чужої культури, а саме знайти для них відповідний адекватний термін. Часто фахівці самі не можуть позбутися власних стереотипів, які, накладаючись на інші культурні феномени, нівелюють або навіть спотворюють певні значення. Приклад псевдо-*etic* порівняння наводиться в роботах Г. Тріандіса. Тріандіс відмічає, що асоціація, яка виникає у багатьох перекладачів-європейців на японське слово *гейша*, – «жінка легкої поведінки». Однак, таке порівняння неправомірне, а знайти істинне *etic*-значення даного поняття можна лише, за думкою Тріандіса, проаналізувавши культурно-специфічну *etic*-роль гейши в японській культурі. Отже, гейша – це творча людина, яка здатна забавляти чоловіків не

лише співом, танцями, застільною грою, але й і своєю ерудованістю, освіченістю, жартами, вмінням оцінити чоловічу кмітливість. Найкращими вважаються не молоді та красиві, а більш досвідчені та талановиті гейши. Все це дозволяє віднайти більш точну аналогію японському поняттю *гейша* в європейській культурі. Наприклад, у дворах європейських феодалів в середні віки аналогічну функцію – забавляти гостей і господарів – виконували блазені. Як наслідок, адекватно *etic* буде порівняння гейши не з жінкою легковажної поведінки, а з блазнем.

Якщо розглядати перекладацьку діяльність як посередницький процес, то послідовне переміщення *etic* – *etic* – *etic* як стратегічних компонентів діяльності перекладача виявляється досить переконливим. Наведемо ще один приклад. В резюме співробітника українського державного закладу, яке потрібно було перекласти на англійську мову з метою отримання гранту, в якості особливого визнання його професійної майстерності та високого службового положення наводиться аргумент, пов'язаний з тим, що за ним був закріплений персональний службовий автомобіль. Даний факт ми оцінюємо як такий, що є цінним за умов погляду на нього «зсередини», з урахуванням умов проживання громадян в українському суспільстві (*etic*). Однак, для більшості американських фірм надання для свого працівника автомобіля для службового використання – широко розповсюджена практика, яка не розцінюється як особлива соціальна або професійна відмінність даного фахівця. Тому, у випадку *etic*-порівняння подібні факти по-різному позначаються на шкалі цінностей двох культур. Беручи до уваги цей факт, в якості однієї із стратегій перекладу резюме, про яке йдеться мова, може бути обрана стратегія зміни домінантного статусу вихідного фрейму, його уточнення, метонімізація, перенесення комунікативного фокусу з інформації про персональний автомобіль на більш адекватну для американця у відповідній ситуації *etic*-інформацію, наприклад, про персонального водія, який представляється фірмою.

Висновки. Таким чином, вдосконалюючи усну перекладацьку діяльність фахівців слід враховувати всі проаналізовані вище підходи та принципи. Адже ефективне здійснення посередницької ролі перекладача може відбуватися лише в результаті його послідовного звернення до культурноспецифічних та універсальних аспектів тих явищ, які вивчаються, що досягається послідовним переміщенням в просторі порівняльних культур у напрямку *etic* – *etic* – *etic*. Сформовані в ході такого рефлексивного переміщення пізна-

вальні структури повинні з'єднуватися в когнітивних моделях з мовними знаками, які найбільшою мірою відповідають образу світу, схемі мислення представників певної лінгвокультурної спільноти.

Це свідчить про неабияку роль базових складових перекладацької діяльності: лінгвістичних елементів та вербальних способів здійснення усного перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брутян Г.А. Гипотеза Сепира-Уорфа. Ереван, 1968. 167 с.
2. Засекіна Л.В. Особливості формування професійно-творчого мислення майбутнього фахівця іноземної мови : дис. ... кандидата психол. наук. Луцьк, 2000. 206 с.
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця, 2001. 448 с.
4. Крилова-Грек Ю.М. Психолінгвістичні особливості перекладу семантичних одиниць іншомовних текстів : дис. ... кандидата психол. наук. Київ, 2007. 196 с.
5. Потебня А.А. Мысль и язык. Київ, 1993. 192 с.
6. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків, 2012. 375 с.
7. Череди́ченко О. І. Про мову і переклад. Київ, 2007. 246 с.
8. Pike K.L. Language in Relation to a Unified Theory of the structure of Human Behaviour. Hague-Paris, 1967. 762 p.
9. Ruben B. Intrapersonal, interpersonal, and mass communication processes in individual and multi-person systems. *General systems theory and human communication*. Rochelle Park, Hayden, 1983. 225 p.

REFERENCES

1. Brutian H.A. Hipotesa Sepira-Uorfa [Sepira-Uorf's hypothesis]. Erevan, 1968. 167 p. [in Russian].
2. Zasekina L.V. Osoblyvosti formuvannia profesoini-tvorchoho myslennia maibutnioho fahivtsia inisemnoi movy: dysertatsia kandydata psyholohichnykh nauk [Peculiarities of formation of professional and creative thinking of the future foreign language specialist: dissertation of candidate of psychology]. Lutsk, 2000. 206 p. [in Ukrainian].
3. Korunets I.V. Teoriia i praktyka perekladu (aspektnyi pereclad) [Theory and practice of translation (aspect translation)]. Vinnytsia, 2001. 448 p. [in Ukrainian].
4. Krylova-Hrek Yu. M. Psyholinhvistychni osoblyvosti pereclady semantychnyh odynyts inshomovnyh tekstiv: dysertatsia kandydata psyholohichnykh nauk [Psycholinguistic features of translation of semantic units of foreign texts: dissertation of candidate of psychology]. Kyiv, 2007. 196 p. [in Ukrainian].
5. Potebnia A.A. Mysl i yazyk [Thought and language]. Kyiv, 1993. 192 p. [in Russian].
6. Rebrii O.V. Sychasni kontsepsii tvorchosti u perecladi [Modern concepts of creativity in translation]. Kharkiv, 2012. 375 p. [in Ukrainian].
7. Cherednychenko O.I. Pro movu i pereclad [About language and translation]. Kyiv, 2007. 246 p. [in Ukrainian].